

VLAAMSE RAAD

ZITTING 1989-1990

3 JANUARI 1990

NOTA

migrantenbeleid van de Vlaamse Executieve

VERSLAG

namens de Commissie voor Welzijn en Gezondheid uitgebracht door de heer A. Deneir

DAMES EN HEREN,

1. PROCEDURE

De commissie heeft, in overleg met de Gemeenschapsminister van Welzijn en Gezin, beslist in eigen schoot een debat over het migrantenbeleid te voeren. Om het debat zo breed

Samenstelling van de Commissie :

Voorzitter : de heer W. Peeters.

Vaste leden : de heren A. Deneir, P. Hermans, mevrouw T. Merckx-Van Goey, de heren J. Van Hecke, R. Vannieuwenhuyze, H. Van Wambeke ;

de heer H. Adriaensens, mevrouw A. Duroi-Vanhelmont, de heren L. Hancké, J. Van der Sande ;

de heren J. Devolder, E. Flamant, A. Van Aperen ;

de heren H. Lauwers, W. Peeters.

Plaatsvervangers :

de heren Jos Bosmans, G. Cardoen, J. De Roo, M. Didden, mevrouw A. Leysen, de heer J. Van Looy ;

mevrouw M. De Meyer, de heren F. Dielens, G. Moens, J. Sleetckx ;

de heren E. De Groot, P. Vandermeulen, W. Van Renterghem ;

de heren H. Candries, R. Vandekerckhove.

Zie :

193 (1988-1989)

— Nr. 1 : Nota

mogelijk open te trekken, moesten ook andere leden van de Executieve (o.m. Onderwijs, Huisvesting, Tewerkstelling) bij de besprekingen betrokken worden. Later zou ook de Koninklijk Commissaris voor het Migrantenbeleid uitgenodigd worden.

De werkzaamheden konden echter niet zoals gepland verlopen omdat de ministers weerhouden werden door het begrotingsdebat. Om die reden heeft de Commissievoorzitter de Koninklijk Commissaris als eerste voor een gesprek uitgenodigd.

Reeds op 15 maart 1989 besprak de Commissie een ontwerp van migrantennota. De Gemeenschapsminister van Welzijn en Gezin had zijn ontwerp voor de Commissie gebracht om deze de kans te geven eventueel aanvullingen en wijzigingen voor te stellen vooraleer hij de definitieve tekst ervan aan de Executieve ter goedkeuring zou voorleggen.

Op 30 mei volgde dan de algemene bespreking van deze nota van de Vlaamse Executieve. Een gedachtenwisseling met de Koninklijk Commissaris voor het Migrantenbeleid, mevrouw P. D'Hondt-Van Opdenbosch, had plaats op 27 juni 1989. De Gemeenschapsminister van Onderwijs, de heer D. Coens, kwam aan het woord op dinsdag 28 november 1989. De Gemeenschapsminister van Tewerkstelling, de heer R. De Wulf, sprak op woensdagvoormiddag 29 november 1989.

De Gemeenschapsminister van Ruimtelijke Ordening en Huisvesting, de heer L. Waltniel, beantwoordde de uitnodiging van de Commissie op 29 november 1989 in de namiddag.

II. ALGEMENE BESPREKING

De Minister van Welzijn en Gezin wijst erop dat de concreet voorgestelde maatregelen tot de bevoegdheid van de Vlaamse Gemeenschap behoren. Wel zijn er meerdere ministers bij betrokken.

Hij wijst ook even op het feit dat de Vlaamse Hoge Raad van Migranten in haar eerste advies voorstelde het migrantenbeleid te structureren via een geëigende bestuursstructuur, los van de administratie.

Na overleg met de Hoge Raad besliste Gemeenschapsminister Lenssens over te gaan tot oprichting van een administratieve cel voor het migrantenbeleid.

Een lid is van oordeel dat de nota ernstig is en juicht dit toe. Het lid wijst op de noodzaak de bevolking te sensibiliseren. Veel problemen zijn veroorzaakt door desinformatie en misleiding. Het verstrekken van juiste informatie rond de aanwezigheid van migranten is van uitzonderlijk belang. De beperking van de budgettaire middelen roept de noodzaak op prioriteiten te leggen, zoals onderwijs, huisvesting en renovatie van verloederde buurten enz.. .

Er moet ook aandacht gaan naar de economische ontwikkeling die zich aandient, ook en vooral gezien t.a.v. de demografische ontwikkeling en de gevolgen ervan op de arbeidsmarkt. Er zou wel eens opnieuw een tekort aan arbeidskrachten kunnen ontstaan. Bij het uitstippelen van ons migrantenbeleid moet daarmee rekening gehouden worden.

Er is een dringende behoefte aan beleidscoördinatie. De oprichting van een administratieve cel is een goed hulpmiddel, als dit instrument ook continu en ernstig aan coördinatie kan doen. Bij het voorbereiden van decreten en besluiten

moet rekening worden gehouden met de weerslag ervan op het migrantenbeleid.

Wij moeten ook op de hoogte zijn van wat de thuislanden, vooral Marokko en Turkije denken over de positieve integratie die we voorstaan. Wederzijds inzicht en begrip moeten voortdurend verhoogd worden. Het is goed te weten dat niet ieder land even positief staat tegenover onze opvattingen.

Benevens de middelen die effectief moeten vrijgemaakt worden, wordt nog onderstreept dat de bonus van 500 miljoen frank aan de Brusselse gemeenten zal voorbijgaan. Dit is heel spijtig want er bestaat voor sommige van die gemeenten een enorm probleem.

Ook de volgende spreker noemt de inhoud van de nota positief, zelfs revolutionair. Voor de eerste maal stelt een overheid m.n. de Vlaamse Executieve, dat terugkeer van de migranten niet mogelijk is. Dit was vroeger bij sommigen een geliefkoosd idee. Meestal bleven de diverse overheden echter onverschillig t.a.v. de migranten-problematiek. Spreker wijst op drie polen die het beleid moeten schragen :

1. het verhogen van de tolerantie bij de bevolking door het bestrijden van misvattingen. De overheid heeft te lang gezweven. De bevolking verwacht signalen van haar overheid. Spreker vindt dit te weinig terug in de nota. Wij moeten als overheid duidelijk zijn, kleur bekennen, in een campagne durven zeggen dat wij daarin geloven ;

2. een beleid gericht op alle achtergestelde groepen. In dit kader is een herwaarderingsbeleid voor achtergestelde wijken een belangrijk instrument tot integratie en harmonisch samenleven ;

3. specifieke maatregelen in het kader van het welzijns-werk. Daartoe moet men zeer goed de cultuur van de betrokken groepen kennen (bv. opvang van jonge meisjes die opgelegd huwelijk weigeren mag niet als vernedering voor de betrokken familie aanvaard worden).

Spreker wees er verder op dat de aanpak van meerdere aspecten van het migrantenvraagstuk tot uiteenlopende bevoegdheden behoren (Nationale regering, Executieve). De relatie met de Koninklijk Commissaris voor het Migrantenbeleid is eveneens belangrijk.

Naar het oordeel van spreker is aandacht voor de politieke en burgerlijke rechten zeer belangrijk. Stemrecht geeft het echte politieke gewicht. Het is daarenboven de uitdrukking van de multiculturele samenleving die we beweren te aanvaarden. Het migrantenbeleid zou dan in overleg met de migranten kunnen vastgelegd en uitgevoerd worden.

Tenslotte betreurt spreker dat de bonus (500 miljoen frank) opgaat in het beleid ter bestrijding van algemene kansarmoede. Oorspronkelijk werd hierbij alleen aan het migrantenbeleid gedacht. Daarnaast moet betreurd worden dat de verdeling te veel, zo niet exclusief naar overheidsprojecten zal gaan.

Hierop repliceerde de Gemeenschapsminister dat een dirigistisch beleid vermeden wordt. De verdeling gebeurt via de gemeentebesturen en/of de O.C.M.W.'s, volgens criteria die het doorgeven van middelen aan particuliere initiatieven mogelijk maakt.

De derde spreker was het niet helemaal eens met het idee dat sensibilisering van de bevolking op dit moment een prio-

riteit is. Hij was van mening dat de overheid nu beter door middel van concrete realisaties de migranten en de bevolking duidelijk kan maken in welke richting het moet gaan. Hij wees erop dat een eenzijdige categoriale aanpak wel eens een averechts effect zou kunnen hebben. Niettemin moeten de algemene maatregelen aangevuld worden met categoriale maatregelen. Spreker pleitte voor samenwerking tussen privé-initiatieven en gemeentebesturen. Hij wees erop dat er nog heel wat problemen zijn i.v.m. godsdienstbeleving en dat voor de erkenning hiervan nog heel wat moet gebeuren, evenals inzake de migrantenstop en het omzeilen ervan.

Spreker formuleerde vervolgens nog enkele opmerkingen. Hij stelde dat er inzake onderwijs reeds heel wat gebeurt maar dat velen die daaraan meewerken vele vragen terzake hebben. Daarnaast is er het probleem van de taalcursussen voor volwassenen. De Nederlandsonkundigheid bij migranten, ook zij die hier reeds lang zijn, is bijzonder groot bij Marokkanen en Turken. Er stellen zich hier principiële problemen. In Nederland overweegt men verplichte taalcursussen, maar dit is een erg controversieel punt. Het gaat hier tevens om uitgebreide vormen van basiseducatie. Het probleem is voor Vlaanderen nog niet helemaal relevant alleen al omdat de nodige voorzieningen terzake, er niet zijn.

Wat de 500 miljoen betreft was dit lid er sterk voorstander van de privé-initiatieven bij de besteding hiervan te betrekken. Het bedrag moet wel gaan naar de bestrijding van de kansarmoede maar volgens spreker moet een grote concentratie van migranten als een hard criterium worden beschouwd voor de besteding van dit krediet.

De volgende spreker van die dag zei dat de nota hem erg bevalt. De gebruikte methode, nl. het inbedden van de problematiek in de sociale context, is zijns inziens de enig mogelijke aanpak voor het welslagen van het beleid. De nota getuigt van politieke moed waarvoor hij de Gemeenschapsminister wil feliciteren.

Hij weidde vervolgens uit over het verkiezingssucces — 18 % — van het Vlaams Blok te Antwerpen. Hij wenste dit feit te dedramatiseren. Die uitslag is volgens hem toe te schrijven aan specifieke omstandigheden : het samenvallen van de economische crisis van de jaren 70-80 en de fusie van de Antwerpse gemeenten. Dit laatste heeft bij de bevolking tot een verschraving van de politieke contacten en de dienstverlening geleid.

Hij wees op het aparte politiek karakter van het flamingantisme te Antwerpen, met zijn harde rechts-nationalistische kern, en op het verband met de terugslag van de conciliaire beweging binnen de gelovige wereld, met een groeiende aanhang van bisschop Lefevre, met de actie tegen het VSO enz..

Spreker stelde dat het migrantenbeleid in diverse fasen moet uitgevoerd worden.

Er is vooreerst de fase van de indijking van de xenofobie en het racisme. De in de nota geïmpliceerde analyse dat deze in de hand wordt gewerkt door kansarmoede klopt : hoe meer klappen mensen in het leven hebben gekregen, hoe meer zij geneigd zijn tot uitspraken tegen migranten. Daarom is het nodig een beweging op gang te brengen tegen de kansarmoede in de probleemgebieden. Deze worden bv. op ruimtelijk gebied gekenmerkt door verval en met een sociaal-economisch zwakkere bevolking. Er moet een beleid worden uitgestippeld dat de twee groepen ten goede komt. Elk jaar zou een deel van de bonus daaraan besteed moeten worden.

Spreker zei dat men moet beletten dat er in de onmiddellijke buurt van deze al veel stedelijke te renoveren gebieden

geen nieuwe woonwijken komen, want dat zou een drain effect hebben en vooral de jonge gezinnen weglukken. Hij verwees in dit verband naar de rede van de gouverneur van Antwerpen bij de opening van de provincieraadszitting 1988-1989 waarin deze de nadruk legde op de renovatie van bestaande woonwijken.

Ten tweede is er de eigenlijke migrantenproblematiek. Hier moeten op het terrein categoriale maatregelen worden getroffen o.a. inzake onderwijs (bv. taalonderricht), tewerkstelling en de inkomenssituatie van jonge werkloze Marokkanen. Hij wees erop dat het jeugdbeschermingscomité van Antwerpen vaststelde dat jeugdcriminaliteit een ander karakter krijgt door een verschuiving naar de groep van de 17-28 jarigen.

Ten derde is er de fase van de preventie. Een voorlichtingscampagne zou zeker geen kwaad kunnen maar is op zichzelf niet genoeg. Het zou goed zijn dat de overheid zulks doet. Hij verwees naar de publikatie „Vooroordelen” van de Nederlandse Anne-Frank-Stichting.

Verder stelde spreker dat een aantal maatregelen op het terrein van de Koninklijk Commissaris liggen. Gemeentelijk stemrecht zou zijns inziens een stap in de goede richting zijn. Er wordt ter zake een standpunt van de overheid verwacht. Dit zou moeten gerealiseerd worden op het ogenblik dat men dit stemrecht aan EG-onderdanen toekent. Dit is een enige kans daartoe.

Volgens de kranten heeft de „oprotpremie” slechts 207 mensen aangesproken. Integratie is dus de enige uitweg.

Hij zei dat Antwerpen toch al heel wat heeft gedaan (onderwijs met bijzondere leerkrachten ; de oprichting van een werkgroep-migrantenbeleid — nu vervangen door een vaste gemeenteraadscommissie — ; aandacht voor deze problemen bij de opleiding van de politie ; de omvorming van het voormalige tolkencentrum tot sociaal centrum ; het beleid i.v.m. de herwaarderingsgebieden). Hij wees erop dat een aantal intermediaire groepen aangetast blijken door xenofobie (de politie, het onderwijs) en dat men daar iets moet aan doen.

Besluitend zei spreker dat het generaties zal duren alvorens wij dit probleem hebben opgelost. Op Vlaams niveau moet men het echter niet overtrekken. Het probleem stelt zich veel scherper in Nederland. En in vergelijking met de toestand in sommige andere landen, zitten wij op een niveau waarop het probleem nog beheersbaar is. Het migrantenbeleid is primair een zaak van de gemeenten. De Vlaamse Gemeenschap moet deze begeleiden en bemoedigen.

III. GESPREK MET DE KONINKLIJK COMMISSARIS

A. MEDEDELING VAN DE KONINKLIJK COMMISSARIS

1. De benoeming van de Koninklijk Commissaris en de Adjunct Koninklijk Commissaris gebeurde bij koninklijk besluit van 7 maart 1989.

2. Taak en bevoegdheid

Artikel 2 van het koninklijk besluit luidt :

„De Koninklijk Commissaris wordt belast met het onderzoek naar en het voorstellen van de noodzakelijke maatregelen inzake de migrantenproblematiek.

Zij zal hierbij, met eerbiediging van ieders bevoegdheden, prioritair aandacht besteden aan de arbeidsproblemen, de

huisvesting en het integratiebevorderend onderwijs, met inbegrip van het onderricht van een der landstalen, teneinde het ter zake gevoerde beleid van de verschillende ministeriële departementen, de Gemeenschappen, de Gewesten en de lokale overheden te coördineren, te begeleiden en te ondersteunen.”

Aan te stippen valt : onderzoek en voorstellen, geen uitvoerende bevoegdheid.

3. Mensen en middelen op het Koninklijk Commissariaat

24 kabinetsmedewerkers.

8 van niveau 1, waaronder 4 franstaligen en 4 nederlandstaligen en 16 van niveau 2, waaronder 1 betrokken wordt bij de staf van niveau 1.

De 4 nederlandstalige niveau's 1 + 1/2 niveau 2 die bij de staf hoort, bestaan uit :

- de kabinetschef (sedert 9 mei 1989 benoemd),
- de kabinetssecretaris (nog niet benoemd op 27 juni 1989),

een voltijdse medewerker om de kabinetschef bij te staan (nog niet benoemd),

- een voltijdse jurist (nog niet benoemd),
- een halftijdse jurist (nog niet benoemd).

Er zijn geen werkingsmiddelen om de specifieke opdracht uit te voeren. De 20 miljoen frank die in surplus toegekend werden, wel te verstaan in beheer van Staatssecretaris Chevalier en Minister Schiltz, voor het uitvoeren van migrantenstudies, zouden, naar verluidt, gespreid moeten worden over 4 jaar ; dit wil zeggen dat per jaar 5 miljoen frank hiervoor ter beschikking staat, communautair te verdelen.

Samengevat : Naast een problematiek van al dan niet reële bevoegdheid, is er een ernstig probleem rond de middelen.

4. Werkwijze en methodiek

Er wordt gekozen voor een formule die toelaat om op de snelste wijze tot de meest concrete resultaten te komen.

A. Een eerste rapport*, in november, zal bevatten :

1. Een status quaestionis (telkens met een onderscheid tussen beleidsnota's en realisaties) van de feitelijke toestand in het minderhedenbeleid op volgende niveau's :

- nationaal ;
- de gemeenschappen (onderwijs, maatschappelijke participatie, culturele eigenheid, gezondheidszorg, coördinatie, Gemeenschapsniveau) ;
- de gewesten (tewerkstelling en sociale zekerheid, huisvesting) ;
- de gemeenten ;
- Europa ;
- internationaal.

* Dit rapport is intussen verschenen. Zie : Koninklijk Commissariaat voor het Migrantenbeleid. Integratie(beleid) : een werk van lange adem. Deel I : Bakens en eerste voorstellen. 75 blz. Deel II : Beleid en beleidsvisies. 91 blz. Deel III : Feiten en toelichting van de voorstellen. 566 blz. November 1989.

2. Een status quaestionis van demografische gegevens en aan (non-)integratie bestede overheids gelden.
3. Resultaten van vroeger officieel studie- en coördinatie-werk.
4. Een status quaestionis van de partij-programmapunten ter zake.
5. Een overzicht van de standpunten van de grote levens-beschouwingen ter zake.
6. Een overzicht van de korte historiek van het Koninklijk Commissariaat voor het Migrantenbeleid.
7. Een eerste evaluatie van de stand van zaken in de werkgroepen op het Koninklijk Commissariaat.
8. Enkele eerste voorstellen voor een bijsturing van de regelgeving inzake minderhedenbeleid.

Een ernstige moeilijkheid voor de realisatie van de eerste nota (november) is de onderbestaffing van het Koninklijk Commissariaat. Niettemin zal die nota er komen en wetenschappelijk onderbouwd zijn.

B. In functie van de november-nota worden nu al werkgroepen opgestart die zich enerzijds op typische materies richten die op het niveau van het Koninklijk Commissariaat liggen en die anderzijds inventariseren wat op Gemeenschaps- en Gewestniveau gebeurt.

Werkgroepen die nu al lopen :

1. Islam, onderverdeeld in een franstalige en een nederlandstalige subgroep. Twee thema's : wie vertegenwoordigt de islam in België en de kwaliteits- en inhoudsbewaking van de lessen islamitische godsdienst.

Aan nederlandstalige zijde gebeurt dit in tegenwoordigheid van de Adjunct-kabinetschef van het Gemeenschapsministerie van Onderwijs.

Aan franstalige zijde verloopt de opstarting trager.

2. De toegang tot de openbare sector.

Veel hangt hier af van de medewerking van de Minister van Openbaar Ambt.

3. Een evaluatie van de mogelijkheden van terugkeer-projecten aan de hand van internationaal onderzoek. (Volledig overzicht van kosten en baten).

4. Een juridische werkgroep waarin de volgende thema's zullen behandeld worden :

Verblijf en vestiging

1. Immigratiestop en artikel 9 van de wet van 30 december 1980
2. Gezinshereniging (e.d. o.a. schijnhuwelijken)
3. Vraag voor toelating tot vestiging
4. Beperking van inschrijving
5. Afwezigheid en mogelijkheid tot terugkeer
6. Uitwijzing
7. Beroepsinstanties en administratieve praktijken

Toegang tot het economisch leven

1. Gesalarieerde arbeid :
 - a) arbeidsvergunning
 - b) toegang tot de openbare sector
2. Niet gesalarieerde arbeid

3. Clandestiene arbeid
4. Hulp bij terugkeer

Sociale zekerheid en gelijkgestelde (o.a. ook het lot van de tweede echtgenote)

1. Werkloosheidsuitkering
2. Pensioenen
3. Gehandicapten
4. Mutualiteit
5. Sociale bijstand
6. Familiale uitkeringen

Deelname aan het maatschappelijk leven

1. Fundamentele vrijheden
 - a) Vrijheid van cultus
 - b) Gelijkheid van de geslachten
 - c) Toegang tot het onderwijs (eventueel ook voor kinderen van vluchtelingen)
 - d) Toegang tot de woningenmarkt.
2. Islam
3. Genot van burgerlijke rechten
4. Strafrecht
5. Fiscaliteit
6. Militaire dienst
7. Politieke participatie

Anti-racisme wet

Internationaal privaatrecht

1. Wetsconflicten : internationale adoptie, patronymen
2. Al dan niet erkenning van buitenlands recht
3. Legal kidnapping

Kandidaat vluchtelingen (samen met Hoog- en Algemeen Commissariaat)

1. Erkenningsprocedure
2. Opvang
3. Internationale aspecten
4. Regularisering

Nomaden

Nationaliteit

5. Een inventarisatie van het minderhedenbeleid op Gemeenschapsniveau inzake onderwijs, gezondheid en jeugdbeleid.

6. Een werkgroep vrouwenemancipatie.

Werkgroepen die vanaf september gepland worden :

7. Politieke vluchtelingen, asielzoekers en „verdoken” economische respectievelijk illegale immigratie.
8. Gemeentebeleid
9. Huisvesting
10. Tewerkstelling
11. Media en voorlichting
12. Europa

Als onderdeel van sommige vernoemde werkgroepen, worden verder bestudeerd :

13. Jeugddelinquentie respectievelijk toxicomanie
14. Politie
15. Spreiding

C. Het is de bedoeling om telkens twee ogenschijnlijk uiteenlopende interesses bijeen te houden :

1. Het uitwerken van een globaal en coherent concept van integratie.

2. Het zeer pragmatisch voorstellen van bijstellingen in de regelgeving, die in zo een coherent concept passen.

Daarbij moet verder rekening gehouden worden met de profielverschillen tussen Vlaanderen, Wallonië, Brussel (nederlandstalig en franstalig Brussel).

Paniekerige natte-vinger maatregelen moeten vermeden worden.

D . Procedure

— In november 1989 wordt de nota met een eerste reeks concrete voorstellen aangeboden aan de Premier als Voorzitter van het Overlegcomité en aan de Gemeenschappen en Gewesten ;

— In maart à mei 1990 wordt een tweede nota opgesteld, enerzijds met een evaluatie van het gevolg dat aan de nota van november 1989 gegeven werd, en anderzijds met nieuwe voorstellen van pragmatische aard, en met een verwerking van de geldige kritieken die eventueel op de eerste nota gevolgd zijn.

5. Voorbij contacten

6. Voorstellen tot samenwerking

Op het Koninklijk Commissariaat gaat men ervan uit dat een sterke Vlaamse Gemeenschap onbevange de samenwerking moet aangaan met de nationale overheid en de internationale instellingen.

Een samenwerking met het Koninklijk Commissariaat is daarvoor een uitstekende invalshoek, waar zowel het Koninklijk Commissariaat als de Vlaamse Gemeenschap wel bij varen.

Tot op heden is het aan Vlaamse zijde tot een concrete samenwerking gekomen tussen het Koninklijk Commissariaat en de Gemeenschapsminister van Onderwijs. De Adjunct-kabinetschef, bevoegd o.a. voor onderwijs aan minderheden, neemt actief deel aan de werkgroep islam op het Koninklijk Commissariaat.

Omgekeerd zal een stafmedewerker van het Koninklijk Commissariaat uitgenodigd worden om deel te nemen aan de Commissie Onderwijs voor Migranten van het Ministerie van Onderwijs. Deze wederzijdse uitwisseling staat model voor wat we op het Koninklijk Commissariaat als een goede samenwerking zien, die ongetwijfeld vruchtbaar zal zijn zowel voor het beleid van de Gemeenschapsminister van Onderwijs als voor de opdracht van het Koninklijk Commissariaat.

Gehoopt wordt dat ook andere Vlaamse Gemeenschapsministers bereid zullen zijn op eenzelfde wijze actief samen te werken met het Koninklijk Commissariaat.

Uitdrukkelijk vraagt het Koninklijk Commissariaat ook aan de Vlaamse Gemeenschap aandacht te hebben voor de integratie van de minderheden in het Hoofdstedelijk gebied Brussel.

Op het Koninklijk Commissariaat staat men op het standpunt dat Vlaanderen dit aan zijn minderheid in zijn eigen hoofdstad verschuldigd is, en dat dit essentieel is voor een migrantenbeleid „tout court” in Vlaanderens hoofdstad.

Aan de kant van de Franse Gemeenschap, is er de toezegging geweest van de bevoegde Minister om de meest geschikte kabinetsmedewerkers op soortgelijke werkgroepen af te vaardigen.

B. BESPREKING

De commissievoorzitter dankte de Koninklijk Commissaris voor de toelichting en wijst erop dat de Commissie regelmatige en directe kontakten wenst te onderhouden met de Koninklijk k Commissaris.

De commissarissen stemden eensgezind in met het verzoek van de Koninklijk Commissaris om een stafmedewerker van het Commissariaat als waarnemer uit te nodigen op commissievergaderingen waarbij het migrantenbeleid besproken wordt.

Een eerste spreker sprak zich lovend uit over de mededelingen en kijkt uit naar de volgende hoorzittingen daar deze belangrijk zijn met het oog op het vastleggen van de begroting 1990.

In de mededeling miste ze echter wel een verwijzing, laat staan een beschrijving van de personen en/of organisaties die reeds werkzaam zijn in de migrantenkringen. In tegenstelling tot de aanvankelijke bedoelingen dreigt dit netwerk van vrije initiatieven, althans blijkens het ontwerp van begroting, volledig uit de boot te vallen. Zij vreest dat deze initiatieven niet in aanmerking zullen komen voor betoelaging via het Vlaamse bonusgeld ten bedrage van 500 miljoen frank. Aan de Koninklijk Commissaris vroeg zij om als pleitbezorger van deze initiatieven te willen optreden en dit zowel naar de Vlaamse Gemeenschap als de gemeenten toe.

Dezelfde spreker verwees naar de beleidsnota van de Vlaamse Executieve waarin het bestaan van een multiraciale samenleving terecht erkend wordt. Dit houdt in :

- rechten en plichten aan beide kanten ;
- communicatiestoornissen zijn legio. Migranten weten niet wat van hen verwacht wordt. De „staat” is niet hetzelfde bij ons als in de Maghreb-landen ;
- taalproblemen ;
- zelforganisatie is gewenst. Daarom moet eerst gepraat worden met vertegenwoordigers van de migranten. (Omar Van Den Broecke zou de imans als democratische gesprekspartners willen doen overkomen) ;
- onwetendheid bij de Belgische bevolking. Leerkrachten, politiek enz.. . moeten op de eerste plaats de migranten „begrijpen”.

Tenslotte wees spreker erop dat de coördinatie-opdracht van het Koninklijk Commissariaat feitelijk afhankelijk gemaakt wordt van de goodwill van hen die wel verantwoordelijkheid kunnen nemen. Niettemin kondigde zij aan dat ze ten gepaste tijde de beleidsverantwoordelijken zal interpellieren omdat ze de materie zeer belangrijk vindt.

De volgende spreker wees erop dat de immigratiestop op 01 augustus 1974 van kracht werd en dat de echte toename van de migrantenproblemen en de wrevelgevoelens in feite een zeer recent verschijnsel zijn. Tijdens de 60-er jaren waren er echte wreveltoestanden in Limburg — bijvoorbeeld het toegangsverbod voor mediterrane jongeren in café's en dansings. Deze problemen werden door middel van de stille integratie van de tweede generatie migranten opgelost. Nu zijn er geen echte wreveltoestanden maar wel maatschappe-

lijke onlustgevoelens die afgereageerd worden t.a.v. op uiterlijke kenmerken isoleerbare groepen !

Hij wees op volgende aandachtspunten :

- achterstellingsfactoren moeten weggewerkt worden. Gebrek aan werkloosheidsvergoeding voor jonge Marokkanen bijvoorbeeld geeft aanleiding tot criminaliteit ;

- preventieve campagnes die uitgaan van de overheid (en niet van politieke partijen) kunnen met cijfermateriaal vele vooroordelen weerleggen ;

- financiële middelen. In Nederland is het probleem groter dan bij ons (cfr. Molukkers, Surinamers). Daar geeft de overheid geen geld meer aan projecten maar aan steden. Wij spreken thans veel en twisten reeds volop over de 500 miljoen frank uit de Vlaamse bonus. Hopelijk komt ze ter bestemming. Maar naast de gemeenten en OCMW's zijn er de privé-initiatieven. Het zou niet goed zijn indien een stadsbestuur of een OCMW stedelijke projecten zou opstarten zonder enige samenwerking met de bestaande particuliere migrantenwerkingen ;

- meer bijscholing voor leraren, politieambtenaren enz.. . is gewenst

- het belang van het toekennen van het gemeentelijk stemrecht aan de migranten als integratiebevorderende factor. Twee argumenten ter ondersteuning van het gemeentelijk stemrecht aan de migranten zijn enerzijds het aldus erkennen van het burgerschap van de migranten en anderzijds het voorkomen van discriminatie die dreigt te ontstaan tussen migranten uit EG-lidstaten en zij die niet uit EG-lidstaten afkomstig zijn. Deze discriminatie zal ontstaan wanneer het gemeentelijk stemrecht door middel van een EG-richtlijn enkel zou toegekend worden aan de migranten afkomstig uit de EG-lidstaten. Stemrecht leidt overigens tot interesse voor het land waar men stemrecht heeft. De naturalisatieproblematiek betreft voornamelijk de jongere migranten daar zij hoe dan ook hier, in onze samenleving wensen te blijven.

Een ander lid was bezorgd over de samenstelling van de werkgroep migrantenvrouwen. Meer bepaald inzake de aanwezigheid van migrantenvrouwen zelf.

Bovendien was zij van oordeel dat veel kan bereikt worden via de kinderen. Het leven van deze vrouwen draait rond de kinderen. De werking van Kind en Gezin is zeer belangrijk vooral inzake postnatale zorgen, daar de kindersterfte bij de migranten nog altijd hoger ligt dan bij ons. Tevens is er een communicatieprobleem. Dokters, verplegers kunnen met die vrouwen niet spreken omdat ze elkaars taal niet kennen. Vandaar het belang van anderstalige folders.

In haar antwoord zei de Koninklijk Commissaris dat het privé-initiatief inderdaad moet beschermd worden. Maar ze pleitte ervoor dat men het bij de bestaande initiatieven zou houden. Deze moeten nu geholpen en gesteund worden en dit alles zonder te veel administratieve rompslomp.

Zij zal graag gevolg geven aan de vraag van de migranten zelf die zeggen dat ze niet weten welke hun rechten en plichten zijn. Ze willen weten wat van hen verwacht wordt en ze willen zich er ook naar schikken. De voorlichting moet eerder in twee richtingen verlopen want ook de eigen bevolking wordt geconfronteerd met communicatieproblemen.

Het probleem van de politieke vertegenwoordiging zal bestudeerd worden. Het is de taak van de Koninklijk Commissaris een standpunt terzake in te nemen. Kortelings mag een objectief verslag verwacht worden.

Tevens werd bevestigd dat thans de migranten zelf vertegenwoordigd zijn in de vrouwenwerkgroep.

Tot slot van dit gesprek werd nog gezegd dat de werkgroep inzake de betrekkingen met de islam opgesplitst werd in twee taalgroepen. De franstaligen betonen een grotere terughoudendheid m.b.t. de islamproblemen. In oktober zouden beide taalgroepen samenkomen.

Er werd eveneens gewezen op de onduidelijkheid in het Koninklijk Besluit m.b.t. de vertegenwoordiging van de Islamitische Gemeenschappen. Op heden treedt het Islamitisch Centrum, gerund door de buitenlandse ambassades, de facto op als hun vertegenwoordiger. De aanduiding van de speciale taal- en godsdienstleraren voor het migrantenonderwijs gebeurt eveneens vanuit dit Centrum. Hiervoor beschikt het Centrum autonoom over ongeveer 100 miljoen frank die het krijgt van de Belgische Overheid.

beze problemen moeten zeer spoedig een oplossing krijgen. Hierbij wordt gedacht aan de oprichting van een Hoge Raad die representatief zou zijn voor de hier gevestigde Islamitische Gemeenschappen.

IV. GESPREK MET DE GEMEENSCHAPS MINISTER VAN ONDERWIJS

A. UITEENZETTING VAN DE GEMEENSCHAPS MINISTER

Gemeenschapsminister D. Coens gaf aan de vergadering een uiteenzetting over :

I. de projecten dienaangaande die tot op heden op onderwijsvlak gerealiseerd werden

II. investeringen in het migrantenbeleid

III. aktualiteit

1. Wat werd er nu reeds gerealiseerd

1. In het lager onderwijs wordt sinds 1966 een leergang voor aanpassing aan de onderwijstaal ingericht. Deze is vooral bestemd voor leerlingen van een vreemde nationaliteit waarvan de moedertaal niet dezelfde is als de onderwijstaal. Deze lessen worden gegeven door een bijzondere leermeester, houder van een diploma van onderwijzer tijdens de gewone lesuren. In het schooljaar 1989-1990 worden hiervoor in het basisonderwijs ± 1.678 aanvullende lestijden ingericht. Dit komt overeen met 70 voltijdse ambten.

2. Op 20 juli 1989 werd een omzendbrief gestuurd ter ondersteuning van kleuter en lagere scholen met meer dan 30 % migrantenkinderen. Deze kunnen een beroep doen op extra leraren. Dit initiatief komt tegemoet aan de specifieke begeleidingsnoden die ontstaan bij een hoge concentratie van migranten. De leraren worden vooral ingeschakeld om kleinere klasgroepen te vormen of om de taalproblemen van de leerlingen weg te werken. Tijdens het schooljaar 1989-1990 worden hiervoor 255 extra-leraren als Geco aan het basisonderwijs toegevoegd.

3. Het EG-pilootexperiment „moedertaal en cultuur” in het secundair onderwijs werd verlengd tot 30 juni 1990.

4. Alle schooldirecties van het basis- en secundair onderwijs, de PMS-directies, de inspectiekorpsen en de geïnteresseerden ontvingen begin augustus een brochure „Onderwijs-

voorzieningen voor migrantenkinderen in het Nederlandstalige onderwijs”, uitgegeven door de Gemeenschapsminister van Onderwijs.

5. Op 16 juni 1989 werd de overleggroep „Commissie Onderwijs-migranten” geïnstalleerd. Tevens werden vier werkgroepen opgericht, bestaande uit leden van de overleggroep en externe deskundigen. De verslagen van die overleggroep worden bezorgd aan de Secretaris van de Vlaamse Hoge Raad voor Migranten.

Werkgroep 1 : huidige onderwijsvoorzieningen

Deze werkgroep onderzoekt de mogelijkheden ter optimalisering van de schoolloopbaan en de algemene ontplooiingskansen van kinderen in een achterstandssituatie, dus ook de migrantenkinderen. Zo wordt o.a. nagegaan hoe het leer niveau van die leerlingen in het basisonderwijs kan verhoogd worden, welke doorstromingskansen er zijn naar het secundair en hoger onderwijs, hoe de interetnische relaties en het intercultureel onderwijs kunnen verbeterd worden en hoe de ouders van migrantenkinderen actief kunnen betrokken worden bij het schoolgebeuren.

Werkgroep 2 : Autochtone begeleiders

Doelstellingen : het verhogen van de deskundigheid van de begeleiders met het oog op het stimuleren van de leergangen Nederlands en de navorming van schoolteam, leraren en directie.

Werkgroep 3 : Wetenschappelijk onderzoek

Deze werkgroep zal een inventaris opmaken van het wetenschappelijk onderzoek en oriëntaties aanbrengen voor het migrantenbeleid. Ook zal deze werkgroep het beleidsvoorbereidend onderzoek opvolgen.

Werkgroep 4 : Autochtone leraren

Deze werkgroep organiseert in samenwerking met het pedagogisch-didactisch centrum voor migranten uit Hasselt (PDCM) introductie- en taalcursussen voor leraren taal en cultuur.

De werkgroep beschrijft ook de situatie van de Islamleraren en buitenlandse taal- en cultuurleraren op juridisch, sociaal, cultureel en onderwijskundig gebied.

6. Op het Ministerie van Onderwijs werd een administratieve ondersteuning voor de migrantenproblematiek voorzien. Twee ambtenaren en twee voltijdse Geco's werden hiermee belast.

7. Basisopleiding en navorming van leraren. De navorming van autochtone leraren uit concentratiescholen is een van de vijf prioriteiten in de aanwending van de navormingskredieten.

8. Begeleiding van leraren en PMS-centra. Er worden grote inspanningen geleverd om onderwijs in de eigen taal en cultuur voor migrantenkinderen en het elkaar-ontmoetend onderwijs maximaal uit te bouwen. Een goede integratie van deze leraren in de scholen is van wezenlijk belang. Daarom heeft de Minister de opdracht gegeven een taal- en vormingsprogramma te organiseren. Het PDCM zal hieraan meewerken.

9. De onderscheiden werkgroepen buigen zich over de ontwikkeling van didactisch materiaal en taalstimuleringspro-

10. Samen met de Koninklijk Commissaris voor het Migrantenbeleid wordt de problematiek van de taalwetgeving en de nationaliteitsvereisten behandeld. De authenticiteit van het Vlaams onderwijs mag echter niet op de helling geplaatst worden.

In tegenstelling tot hetgeen sommigen voorhouden, worden nu reeds bijzonder veel inspanningen geleverd voor een adequaat migrantenbeleid vanuit het onderwijs, de hefboom voor de migrantenintegratie.

1989-1990 (raming i.f.v. 1988-1989)

2. Ondersteuning van basisscholen met meer dan 30 % kinderen die de onderwijstaal niet machtig zijn

3. Elkaar-Ontmoetend Onderwijs (EOO) in basisonderwijs en Onderwijs Eigen Taal en Cultuur (OETC) in secundair onderwijs

4. IB-variant 1e leerjaar secundair onderwijs
extra-omkadering : 5.700.000

2 geco's totale kostprijs : 1.656.094

rechtstreekse toelage totale kostprijs : 4.970.000

8. Onderwijscoördinatoren		
5 geco's halftijds		totale kostprijs : 3.000.000
9. Algemene ondersteuning migrantenwerk		
3 geco's		totale kostprijs : 2.196.885
10. Stagiairs in het onderwijs		
		totale kostprijs : 16.350.703
11. Onderwijs voor sociale promotie (OSP) : lager secundaire beroepsleergangen — Nederlands voor anderstaligen, bijscholing leraren in basisonderwijs en opleiding voor animatoren migrantenwerk		
Algemene raming voor loonkost en werking		13.000.000
12. Navorming		
vermoedelijke uitgave voor de prioriteit „migranten”		15.000.000
13. Fonds kollektief fundamenteel onderzoek (FKFO)		
goedgekeurde projecten		kostprijs : 15.000.000
14. Sensibiliseringscampagne		
o.a. brochure		kostprijs : 2.000.000
15. Ondersteuning van Taal- en Vormingsprogramma voor buitenlandse taal- en cultuurleerkrachten		
subsidie		kostprijs : 1.000.000
Algemeen totaal :		348.000.000

De onderwijsprojecten worden niet alleen gedragen door de begroting onderwijs. Zo worden bijvoorbeeld de Geco's voor 4/5 medegefinancierd door de Gemeenschapsminister van Arbeid en Tewerkstelling

III. Actualiteit

1. Concentratiescholen

De Gemeenschapsminister van Onderwijs is voorstander van een spreidingsbeleid terzake, net zoals voor het huisvestingsbeleid. In deze stelling wordt hij gesteund door de Koninklijk Commissaris. De Minister merkt op dat extra-stimuli voor concentratiescholen enerzijds nodig zijn maar anderzijds tegelijkertijd een risico inhouden voor een toenemende aantrekkingskracht van scholen met een hoog percentage migranten. Alle netten moeten terzake hun verantwoordelijkheid opnemen.

2. Eigen Islamitische scholen

De oprichting van Islamscholen kunnen noch grondwettelijk noch wettelijk verhinderd worden. De Islam is immers sinds 1974 een erkende officiële godsdienst in ons land. De inrichtende macht van de Islamscholen is het Islamitisch en Cultureel Centrum te Brussel. Steunend op de grondwettelijke vrijheid van onderwijs kan dit Centrum naar eigen inzicht onderwijs organiseren. Dit impliceert evenwel niet dat hieruit automatisch verplichtingen voortvloeien met betrekking tot de subsidiëring en de erkenning van deze onderwijsverstrekking. De overheid kent alleen subsidies toe wanneer alle voorwaarden hiertoe vervuld zijn.

3. Moeilijkheden met betrekking tot het volgen van bepaalde cursussen

Alle leerlingen moeten alle cursussen volgen, dus ook de lessen lichamelijke opvoeding en zwemmen.

4. Sluierproblematiek

De Gemeenschapsminister van Onderwijs verwijst naar zijn standpunt terzake dat hij heeft bekend gemaakt in de Vlaamse Raad op donderdag 16 november jl. Hierin primeert de verantwoordelijkheid van de inrichtende machten. De Minister wijst erop dat het vonnis van de Raad van State in Frankrijk met betrekking tot de sluierproblematiek dat gisteren bekend raakte in dezelfde richting gaat. Het steunt op drie principes :

- neutraliteit van het openbaar onderwijs ;
- vrijheid van godsdienst ;
- verantwoordelijkheid van de lokale scholen die eventueel een eigen schoolreglement kunnen uitvaardigen.

5. Islamlerares

De Minister verwijst hier naar de activiteiten van werkgroep 4 van de Commissie Onderwijs-Migranten en naar het overleg met de Koninklijk Commissaris voor Migrantenbeleid inzake het statuut van deze leraren. Deze zijn momenteel aan geen enkele controle onderworpen. Er dient bijgevolg in een inspectie voorzien.

6. Betrokkenheid van de ouders

Taalteergangen voor ouders zijn noodzakelijk voor het welslagen van het educatief proces. In de Commissie Onderwijs-Migranten werd dit punt wetenschappelijk geëvalueerd. Eerstdaags wordt de conclusie geformuleerd.

7. Financiering

Momenteel worden er vanuit het onderwijs zowel wat mensen als middelen betreft grote inspanningen gedaan. Hierbij gaat men uit van de realiteit dat de migranten hier zijn en hier ook zullen blijven. Alles dient dus in het werk gesteld om hun integratie te bevorderen.

B. GEDACHTENWISSELING

De eerste tussenkomst betreft het probleem dat in sommige scholen Vlaamse ouders wensen dat niet nog meer migrantenkinderen worden ingeschreven. Daarop repliceerde de Gemeenschapsminister dat men eerder oog moet hebben voor de openheid die velen wensen te creëren. Dat vermindert echter niet het probleem van de spreiding. Dit probleem hangt erg samen met het huisvestingsbeleid. De meerderheid van de migrantenkinderen zit in het gesubsidieerd onderwijs en volgens de Gemeenschapsminister leveren de leerkrachten grote inspanningen om de integratie van deze kinderen te bevorderen.

Een belangrijke factor in het integratiebeleid is het taalprobleem, vooral dan in hoofde van de migranten-ouders. Een spreker merkte op dat er onvoldoende middelen beschikbaar zijn om de ouders op dit punt te begeleiden.

Een zeer gevoelig punt is, steeds volgens dezelfde spreker, het statuut van de buitenlandse leraars die door vreemde ambassades benoemd worden. Hij stelde resoluut voor deze

leraars door eigen mensen te vervangen. Een ander lid van de Raad vroeg of men de islam-leerkrachten geen taalexamen kan opleggen.

In zijn antwoord zei de Gemeenschapsminister dat de buitenlandse leerkrachten aan onze wetgeving moeten voldoen. Het voorstel van een taalexamen is niet haalbaar omdat de vigerende taalexamens een te hoog niveau hebben voor de bedoelde examinandi.

Aan het euvel van het schoolverzuim, dat vooral bij meisjes opvalt, moet worden verholpen via de ouders, die nog dikwijls in het denkpatroon van de ongelijkheid tussen jongens en meisjes vastzitten.

Het lid waarschuwde ervoor om aan de opvallende excessen van fundamentalistische, doorgaans kleine groepen, te veel aandacht te besteden. Deze excessen kunnen worden opgevangen in een bedachtzame politiek die zich richt op de meerderheid van de migranten, die zich aanpast en naar onze samenleving toegroeit.

Voor sommigen rees de vraag of de grote concentratie van Franstalige migranten in Brussel geen bedreiging inhoudt voor de toch al zwakke plaats die de Nederlandstalige scholen en de Vlaamse cultuur in deze stad bekleden.

Maar de Gemeenschapsminister deelde geenszins deze vrees. Hij verdedigde integendeel zijn persoonlijke mening dat aan het Nederlandstalig onderwijs in Brussel een unieke kans geboden wordt. Het Vlaamse onderwijs zal in de toekomstige hoofdstad van Europa slechts overleven als het zich ook openstelt voor de Franstalige realiteit, voor de aanwezigheid van de migranten van welke herkomst ook, en voor de Europese inbreng in het algemeen. Brussel is een multiculturele realiteit waarin Vlaanderen moet leven.

V. GEDACHTENWISSELING MET DE GEMEENSCHAPSMINISTER VAN TEWERKSTELLING

A. NOTA VAN GEMEENSCHAPSMINISTER R. DE WULF

In een beleid van positieve integratie van migranten is tewerkstelling een zeer belangrijk terrein : arbeid is het meest elementaire kanaal om een goede bestaanszekerheid op te bouwen.

Meerdere problemen van de migranten zijn analoog met die van andere door sociale achterstand gekenmerkte groepen : hogere kansen op werkloosheid, lager maatschappelijk aanzien, ander of lager aspiratieniveau enz.

Vanuit hun culturele eigenheid, hun beperkte taalkennis en hun zwakke sociaal-economische positie worden velen sterk belemmerd in hun mogelijkheden tot participatie aan onze samenleving.

Een beleidsaanpak zal dan ook maar in die mate specifiek mogen zijn dat ze geplaatst wordt in het perspectief van een algemene benadering van een globale achterstands- en achterstellingsproblematiek.

Omdat de problemen van de migranten aanscherpingen zijn van ook elders voelbare problemen ligt het voor de hand dat een specifiek beleid dat aan algemene ontwikkelingen voorbij gaat, niet verder komt dan symptoombestrijding. Algemene, voor iedereen geldende maatregelen ter bevordering van de werkgelegenheid vormen de basis waarop zo nodig een op specifieke groepen gericht beleid moet worden gevoerd. Een effectief algemeen werkgelegenheidsbeleid zal

op zichzelf niet het verschil in werkloosheidsniveau tussen allochtonen en autochtonen doen verdwijnen. Het vormt echter wel de voorwaarde om met enige kans op succes langs de tweede lijn een specifiek beleid te kunnen voeren.

Zoniet dreigt de benadering ondoeltreffend te zijn, is het risico van (onbedoelde) apartstelling niet denkbeeldig (hypothese voor integratie) of kunnen negatieve reacties volgen van kansarme migranten bevolkingsgroepen die het gevoel hebben dat er met twee maten en twee gewichten wordt gemeten.

Een geïntegreerde benadering betekent evenwel niet dat er geen ruimte zou zijn voor specifieke invullingen of aandachtspunten naar de migrantengroep toe.

Daarom zal ik trachten om via de Vlaamse Executieve een aanzet te geven tot een positief integratiebeleid waarbij tewerkstelling trouwens een uitstekend integratiemiddel is en waarbij mijn bijzondere aandacht zal gaan naar risicogroepen binnen dit algemeen beleid.

(Voor wat het algemeen tewerkstellingsbeleid naar risicogroepen betreft : cfr. uittreksel begrotingstoelichting 1990 – beleidsaccenten p. 9-11 en beleidsaccenten beroepsopleiding p. 6-7)

Wat het immigratiebeleid betreft menen wij dat de immigratiestopbeslissing van 1974 moet gehandhaafd worden. De economische crisis en hoge werkloosheid bemoeilijken in aanzienlijke mate de (economische) integratie van nieuwe immigranten. Het aantrekken van goedkope arbeidskrachten uit het buitenland wordt ook best niet aangemoedigd daar het een middel van de werkgevers kan zijn om de eisen van de reeds in België verblijvende werknemers in te perken.

De handhaving van een immigratiestop is ook een voorwaarde voor het slagen van een integratiebeleid. De situatie van de reeds in België gevestigde migranten dient verbeterd, terwijl in principe geen nieuwe migranten toegelaten worden.

De uitzonderingen op de immigratiestop, onder meer de gezinshereniging en de vluchtelingen dienen behouden te blijven.

Wat de illegale immigratie betreft werden ook een aantal maatregelen getroffen (onder meer herinvoering van de visumplicht). Voor het overige beschikt de overheid over voldoende middelen om clandestiene tewerkstelling te sanctioneren en de betrokken vreemdelingen eventueel van het Belgisch grondgebied te verwijderen.

De arbeidsmarkt

Verscheidende onderzoekers hebben het bestaan aangetoond van een „dubbele” arbeidsmarkt. Daarbij maken zij een onderscheid tussen een primaire deelmarkt met goede banen, hoge lonen en promotiemogelijkheden en een secundaire arbeidsmarkt met wisselende en afgebroken werkgelegenheidsperiodes, frekwent ontslag, lage lonen en weinig promotiekansen. De buitenlandse werknemers en meer bepaald de mediterrane gastarbeiders komen in hoofdzaak terecht in deze secundaire arbeidsmarkt. We kunnen hier spreken van een gemiddeld minderwaardige arbeidssituatie.

De gastarbeiders verrichten vaak marginale jobs, waarvoor geen enkele scholing wordt gevraagd en waar de Belgen voor bedanken omdat de lonen te laag zijn en het werk te zwaar.

Aangezien de segmentering op de arbeidsmarkt samenhangt met verschuivingen in het productieproces en de economische conjunctuurschommelingen kunnen we vaststellen

dat vanaf de eerste helft der zeventiger jaren de migranten het eerste slachtoffer worden van dit proces. Bij een arbeidstekort in de vijftiger en zestiger jaren werden ze als gastarbeiders door een actieve tewerkstellingspolitiek van de overheid aangetrokken. Maar eenmaal de lage loonlanden bepaalde sectoren uit de geïndustrialiseerde landen overnamen en de overblijvende sectoren zich technologisch herstructureerden, voerde de overheid een arbeidsimmigratiestop-politiek omwille van de massale werkloosheid. Bij de huidige opwaartse economische conjunctuurbeweging en het dalend aanbod van vooral jonge arbeidskrachten, zou men kunnen stellen dat migranten een nieuwe kans krijgen op de arbeidsmarkt. Omwille van hun lage scholingspeil en gebrekkige taalkennis ligt dit niet zo eenvoudig.

De werkloosheid

In augustus 1988 waren er in Vlaanderen 13.477 uitkeringsgerechtigde volledig werklozen van vreemde nationaliteit, hetzij 6,4 % van het totaal aantal uitkeringsgerechtigde werklozen in Vlaanderen.

In augustus 1989 was dit aantal 12.204, hetzij 7,4 % van het totaal aantal uitkeringsgerechtigde werklozen in Vlaanderen.

Rekening houdend met hun aandeel in de actieve bevolking ligt de werkloosheid bij de vreemdelingen hoog. Dit percentage moet echter met voorzichtigheid geïnterpreteerd worden. Er is inderdaad zowel gevaar voor een onderschatting als voor een overschatting van de werkelijke toestand. De mogelijke onderschatting is een gevolg van het feit dat sommige categorieën vreemdelingen geen of slechts een beperkt recht op werkloosheidsuitkeringen genieten en bijgevolg niet in de statistieken zijn opgenomen. Aan de andere kant geeft het percentage uitkeringsgerechtigde volledig werklozen aanleiding tot een overschatting omdat de migranten duidelijk ondervetegenwoordigd zijn in de programma's ter bestrijding van de werkloosheid.

Toch kan men stellen dat gastarbeiders meer kans lopen werkloos te worden dan Belgen omwille van een combinatie van factoren. Vooreerst is er het feit dat ze oververtegenwoordigd zijn in sectoren waar de werkloosheid hoog is. Door hun overwegend geringe anciënniteit, hun lage scholingsgraad en een laag kwalifikatieniveau wordt hun kans op werkloosheid eveneens groter.

Zo verlaten 33,5 % van de buitenlandse jongeren de beroepsscholen zonder hun vorming af te maken. Ook in de beroepsopleidingsprogramma's van de Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding komen ze nauwelijks aan bod.

Ten einde bovenvermelde problematiek op te vangen en te streven naar een positieve integratie werd het luik tewerkstelling opgenomen in de beleidsnota zoals zij werd goedgekeurd door de Vlaamse Executieve op 22 maart 1989 (Overname hoofdstuk „tewerkstelling” uit beleidsnota VE) :

Tewerkstelling en sociale zekerheid

De toegang van migranten tot de arbeidsmarkt kan als problematisch worden bestempeld : hun werkloosheidsgraad ligt bijna tweemaal zo hoog, en zij komen ook voornamelijk op de secundaire arbeidsmarkt terecht (gekenmerkt door lage lonen, slechte arbeidsomstandigheden, hoog verloop,...).

Een werkgelegenheidsbeleid gericht op behoud en creatie van nieuwe arbeidsplaatsen is een noodzakelijke maar geen voldoende voorwaarde om de tewerkstellingskansen van migranten te bevorderen. Daarom zullen extra inspanningen moeten geleverd worden om te vermijden dat migranten, meer dan onze autochtone bevolking, buiten het arbeidscircuit vallen.

Om de toegang van de migranten tot de arbeidsmarkt te bevorderen zal men een tewerkstellingsbeleid moeten voeren dat zich prioritair tot laaggeschoolden en langdurige werklozen richt.

* Daartoe zal men inzake wettelijke reglementeringen de geldende EG-richtlijnen nakomen. Tevens zal men nagaan hoe de toegang tot het openbaar ambt, eventueel gedeeltelijk, kan uitgebreid worden tot niet EG-onderdanen.

* Inzake tewerkstelling, arbeidsbemiddeling en beroepsopleiding zal de Vlaamse Regering maatregelen nemen opdat werkzoekende migranten kunnen deelnemen aan alle programma's :

- arbeidsbemiddeling :
 - het heroriënteringsgesprek kan een goed uitgangspunt zijn om te bepalen of er voor de werkzoekende migrant bijzondere acties moeten ondernomen worden ;
- tewerkstelling :
 - de migranten zullen een rechtmatig aandeel krijgen in de opslorplingsprogramma's ;
- beroepsopleiding
 - op advies van de STC's kunnen bijzondere schakelprojecten voor migranten worden georganiseerd ;
 - de toegankelijkheid van de arbeidsmarktgerichte opleidingen moet voor migranten gewaarborgd zijn ;
 - continueren, kwantitatief vermeerderen en tijdig evalueren van programma's die specifiek gericht zijn op het ontwikkelen van basisvaardigheden of sociale vaardigheden, inzonderheid van programma's die gericht zijn op beroepsopleiding en -voorbereiding.

Migranten die zich als zelfstandigen hebben gevestigd of dit wensen te doen moeten net zoals de autochtone bevolking ernstig en systematisch geïnformeerd worden over alle wettelijke verplichtingen en gevolgen van hun arbeid. Inspanningen moeten gedaan worden om hen daarbij ook de nodige begeleiding en ondersteuning te bieden, zowel individueel als in collectief verband. Deze opdracht zal toegewezen worden aan consulente verbonden aan het Nationaal Instituut voor de Voortdurende Vorming van de Middenstand.

Ten aanzien van de nationale overheid zal volgende aanbevelingen verdedigd worden :

- de tewerkstellingsvoorwaarden dienen afgestemd te worden op de verblijfsvoorwaarden zodat het niet langer mogelijk is dat vreemdelingen met een verblijfsvergunning van onbeperkte duur geen arbeidsvergunning kunnen bekomen.

De Nationale overheid wijzigde wel al artikel 124 van het KB van 20.12.1963 zodat ook Marokkaanse en Tunesische schoolverlaters recht hebben op werkloosheidsuitkering.

Stand van zaken betreffende de uitvoering van de beleidsnota migranten.

1. Toestand :

— In juli 1989 vormden de vreemdelingen slechts 1,2 % van alle tewerkgestelden in de opslorplingsprogramma's (535 op 44.195). Wat de vreemdelingen van buiten de EEG betreft is de discrepantie nog groter : 0,3 % in de opslorplingsprogramma's tegenover 4,2 % van het aantal „meer dan 1 jaar werklozen”.

Tabel : vreemdelingen in de opslorplingsprogramma's, Vlaanderen juli 1989.

	Belgen	Vreemd E.E.G. %		Vreemd buiten E.E.G. %		Totaal
T.W.W.	5.800	30	0,6	10	0,3	5.840
B.T.K.	1.068	3	0,4	5	0,6	1.076
D.A.C.	9.621	113	1,3	79	0,8	9.813
KB 123	370	3	1,1	1	0,3	174
GECO	26.801	225	0,9	66	0,2	27.192
Totaal	43.801	374		161		44.195

Tabel : werkzoekend minder/meer 1 jaar werkloos in het Vlaams Gewest.

	minder dan 1 j. werkloos	meer dan 1 j. werkloos	totaal
Belgen + E.E.G.	69.419	105.449	174.868
Vreemdelingen buiten E.E.G.	2.362	4.629	6.991
Totaal	71.781	110.078	181.859

Gezien de toegang van migranten tot de arbeidsmarkt als problematisch kan worden bestempeld zullen er extra inspanningen moeten geleverd worden om de migranten een regelmatig aandeel te geven in de opslorplingsprogramma's, rekening houdend met de aan ons ter beschikking gestelde middelen.

Alle tewerkstellings- en opleidingsinitiatieven voor laaggeschoolde en langdurig werklozen richten zich vanzelfsprekend zowel naar de Belgen als naar de werkloze migranten. Binnen de begroting wordt er geen onderscheid gemaakt tussen beide doelgroepen.

Gezien de migranten buiten de E.E.G. nagenoeg 4 % uitmaken van de werklozen in het Vlaamse Gewest en zij verhoudingsgewijze moeilijker via normale kanalen (0,4 %) aan het werk komen dan de Belgische werkzoekenden (hun aandeel in het totaal „meer dan 1 jaar werkloos” bedraagt 4,2 %), lijkt het passend hun een bepaald quotum (bv. 4 %) voor te behouden op het totaal van de te begeven betrekkingen van de opslorplingsprogramma's.

Wij stellen wel vast dat in de beroepsopleiding dit quotum van 4 % wel behaald is :

Beroepsopleiding september 1989	aantal cursisten geslacht		totaal
	man	vrouw	
nationaliteit			
Belgen	3.189	1.189	5.377
Rest E.E.G.	81	211	293
Niet E.E.G.	29	186	215
Totaal	3.299	2.585	5.884

bron : SIMONA-studies

In de beroepsopleidingssector hebben de vreemdelingen een aandeel van 8,6 %. Daarvan zijn ongeveer 4 % vreemdelingen van buiten de E.E.G.

2. Uitgevoerde en lopende maatregelen :

2.1. Projekten voor laaggeschoolden en langdurig werklozen. (KB 19.02.1987)

Van de 31 goedgekeurde projekten zijn er :

* 14 projekten specifiek voor migranten en goed voor 72 betrekkingen voor begeleiders- GECO's

* 4 gemengde projekten goed voor 23 betrekkingen voor begeleiders — GECO's.

2.2. Nieuwe GECO-projekten.

Van de 60 goedgekeurde projekten zijn er :

* 10-tal projekten specifiek voor migranten en goed voor 35 voltijdse en 5 deeltijdse betrekkingen (17 %).

2.3. In het kader van de „Weer-Werk aktie” voorziet men een „beroepsguidance” voor langdurig werklozen. Deze aktie bereikte nog weinig migranten — grotendeels te wijten aan pilootzones — daarom ook zullen nieuwe methodes uitgewerkt worden om deze doelgroep te bereiken.

2.4. Europees Sociaal Fonds (E.S.F.) 1990-1992.

Het beleidsplan voor Vlaanderen voor de periode 1990-1992 met betrekking tot de langdurige werkloosheid en de jongerenwerkloosheid omvat eveneens een aantal specifieke initiatieven t.a.v. migranten waarvoor door de Vlaamse Exe-cutieve een E.S.F.-toelage werd aangevraagd.

Doelstellingen 3 en 4 van de Hervorming van de Structuurfondsen hebben respektievelijk tot doel :

1. het bestrijden van de langdurige werkloosheid ;
2. het vergemakkelijken van de inschakeling van jongeren in het arbeidsproces.

A. Ontwerp-plan voor doelstelling 3 (1990-1992)

Het ontwerp-plan voor de doelstelling 3 omvat het beleidsplan voor Vlaanderen met betrekking tot de langdurige werkloosheid voor de periode 1990-1992.

De doelgroepen die met dit plan beoogd worden, zijn :

— de langdurig werklozen

- de langdurig werklozen met specifieke problemen :
 1. de zogenaamde kansarmen of drop-outs
 2. langdurig werkloze migranten van de eerste en de tweede generatie
 3. langdurig werkloze gehandicapten
- de langdurig werkloze vrouwen.

B. Ontwerp-plan voor doelstelling 4 (1990-1992)

Het ontwerp-plan voor doelstelling 4 omvat het beleidsplan voor Vlaanderen met betrekking tot de jongerenwerkloosheid (–25-jarigen) voor de periode 1990-1992.

De doelgroepen die met dit plan beoogd worden, zijn :

- de deeltijds leerplichtigen (15-18-jarigen)
- de niet leerplichtigen (18-25-jarigen)
- de werkloze jongeren met specifieke problemen :
 1. de zogenaamde kansarme jongeren of drop-outs
 2. de werkzoekende jongeren tweede en derde migratie migranten
 3. gehandicapte jongeren.
- schoolverlaters onmiddellijk na het beëindigen van hun schoolse opleiding
- jonge structurele werklozen
- jonge vrouwen.

3. Nog te realiseren plannen :

a) Het toekennen van een rechtmatig aandeel aan de migranten in de opslorplingsprogramma's (4 % met als streefdatum eind 1991).

b) Organiseren van bijzondere schakelprojecten voor migranten (met de uitbouw van specifieke opleidingsprogramma's voor migranten die zich als zelfstandige willen vestigen).

c) Inzake tewerkstelling, arbeidsbemiddeling en beroepsopleiding, zal de Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling maatregelen nemen ter verbetering van de toegang tot de arbeidsmarkt, de beroepsopleiding en arbeidsbemiddeling.

B. GEDACHTENWISSELING

Een lid van de Raad noemde de zienswijze van de Gemeenschapsminister zeer positief maar vroeg zich af hoe dit alles precies moet gerealiseerd worden. Hierbij rijzen drie vragen.

1) Hoe kan men de quota's in de opslorplingsprogramma's optrekken ? Kunnen migranten in overheidsdiensten opgenomen worden ?

2) Gesteld dat meer werk aangeboden wordt, zal de VDAB dan niet eerder een Belg selecteren ?

3) Worden de migrantenkinderen niet te vlug naar de beroepsopleiding verwezen, een vraag die vooral aan het adres van de PMS-centra moet gesteld worden.

De Gemeenschapsminister antwoordde dat hij met gemengde gevoelens reageert op het denkbeeld van opname van migranten in overheidsdiensten. Slechts bepaalde overheidsdiensten en -functies kunnen eventueel opengesteld worden voor migranten. Dit zal echter enkel mogelijk zijn

mits bepaalde duidelijk omschreven voorwaarden terzake opgenomen worden in het statuut van het overheidspersoneel.

Dit laatste zal evenwel onvermijdelijk leiden tot problemen inzake de relatie tussen de rechten en de plichten. Ter illustratie wordt hierbij verwezen naar de dienstplichtproblematiek. Meestal vervullen de migranten hun dienstplicht niet in hun land van herkomst. Attesten van vrijstelling van dienstplicht worden door deze landen veelal zonder veel problemen afgeleverd.

Een rechtvaardig evenwicht moet terzake gevonden worden.

In zijn repliek op de vragen inzake positieve discriminatie t.a.v. migranten beaamde de Gemeenschapsminister de stelling van de spreker waarbij de toegankelijkheid van specifieke programma's zoals de weer-werk-acties en de schakelprojecten, in sterke mate bepaald wordt door de plaats van vestiging ervan. In de toekomst zal aan dit lokalisatieaspect meer aandacht besteed worden. Zo zal men vanaf 1990, in samenwerking met de VDAB, meer acties opzetten in Gent en Antwerpen.

De situatie op de arbeidsmarkt verschilt van sector tot sector. De weerstand in de werkgeversmiddens, voornamelijk op de primaire arbeidsmarkt, moet weggewerkt worden. Er is ook een onderscheid merkbaar tussen de tewerkstelling van de migranten van de eerste generatie die door hun lage scholingsgraad niet meer in aanmerking komen en daarentegen die van de derde generatie die op de arbeidsmarkt steeds beter aan bod komen. Het tewerkstellingsprobleem van migranten is een langdurig proces dat in overleg met onderwijsverantwoordelijken moet opgelost worden, aldus de Gemeenschapsminister.

Een lid waarschuwde voor nieuwe handicaps bij een eventueel niet begeleid, gradueel openstellen van het openbaar ambt voor de migranten. Zonder specifieke begeleiding, in functie van de drie soorten migrantengeneraties die wij in Vlaanderen kunnen onderscheiden, zal een dergelijke maatregel negatieve gevoelens oproepen bij de eigen bevolking en bijgevolg contraproductief zijn in het kader van de integratiedoelstelling van het gevoerde beleid. In plaats van dergelijke versnelde integratie kan wellicht beter geopteerd worden voor een graduele integratie naar Amerikaans of Italiaans model.

De weerstand van de Belgen ontstond veelal door te veel rechten van de migranten te beklemtonen zonder terzelfdertijd te wijzen op hun plichten. Daarom is volgens spreker het punt met betrekking tot het openbaar ambt in het rapport van de Koninklijk Commissaris een storingselement dat negatieve reacties bij de bevolking zal oproepen.

Opgemerkt werd dat jobs die een rechtstreeks contact met het publiek impliceren om commerciële redenen door de werkgever niet toevertrouwd worden aan migranten. Dergelijke weerstanden zijn minder groot in de dienstverlenende of tertiaire sector. Maar dan is het aan de overheid om hierin het voorbeeld te geven, zo luidde de repliek.

Een lid vroeg aandacht voor zich zelfstandig vestigende migranten. Nu reeds worden hen daartoe mogelijkheden geboden. Maar zonder begeleiding gaan velen reeds na korte tijd failliet. Anderzijds wees de spreker op de illegale tewerkstelling, veel uitbuiting van vreemdelingen, zoals bijvoorbeeld Vietnamese koks. Het moet mogelijk zijn dat de Vlaamse Gemeenschap iets doet inzake begeleidingsmaatregelen. Maar dit behoort niet tot de bevoegdheid van de Gemeenschapsminister van Tewerkstelling.

Een laatste spreker eindigde met een vaststelling en een voorstel. Uit statistische gegevens blijkt dat het werkloosheidscijfer bij migranten niet hoger ligt dan bij de Belgen. Het zou goed zijn wanneer de publieke opinie terzake beter geïnformeerd werd.

Zijn suggestie tenslotte bestaat erin het openbaar ambt via het stelsel van GECO's open te trekken naar migranten toe. Zo kan men de nationaliteitsvoorwaarden omzeilen. De Gemeenschapsminister antwoordde dat deze suggestie inderdaad een gedachtenwisseling waard is, maar dat men niet overhaast te werk mag gaan.

VI. GESPREK MET DE GEMEENSCHAPSMINISTER VAN RUIMTELIJKE ORDENING EN HUISVESTING

Huisvestingsproblemen zijn geen problemen die alleen het migrantenbeleid aangaan, aldus de heer L. Waltniel. Het is het probleem van grote gezinnen met een laag inkomen die men zowel bij de autochtone bevolking als bij de vreemdelingen aantreft. Het is het probleem van overbevolking en verkrotting van het woningenpark.

De kernvraag luidt : hoe bekomen we meer en beter woon-gelegenheid aan redelijke prijzen ? En het antwoord dat hier op moet gegeven worden vormt één van de pijlers van zijn beleid, aldus de Gemeenschapsminister .

In Vlaanderen is er een leegstand van 85.000 woningen. Indien deze konden opgeknapt worden dan zou de woningnood opgelost zijn. Bovendien is een politiek van sanering ook sociaal gezien beter dan nieuwbouw.

Wat nu concreet de migranten betreft. Enkele duidelijke, aanwijsbare voorbeelden illustreren het feit dat autochtonen en inwijkelingen dezelfde aandacht krijgen. In Beringen worden, in het kader van de KS-reconversie, 50 nieuwe woningen gebouwd, 50 woningen gerenoveerd, waaronder 33 duplexwoningen. Bij de uitwerking van deze projecten worden de erkende migrantenorganisaties ten volle betrokken.

Eveneens in Limburg stelt men vast dat 33 % van de huurpremies naar migranten gaan. Deze cijfers liggen lager met betrekking tot de aankoop van woningen.

In tegenstelling tot vroeger wordt een objectieve toewijzingspolitiek van huurwoningen thans gewaarborgd door strikte normen, zoals bijvoorbeeld artikel 6, in het besluit van de Vlaamse Executieve van 7 november 1989 tot reglementering van het huurstelsel betreffende de woningen die aan de door de Nationale Maatschappij voor de Huisvesting erkende vennootschappen of aan de Nationale Maatschappij zelf toebehoren. Door de bijzondere voorkeur die hierin gegeven wordt aan bewoners van overbevolkte woningen en krotten en aan gezinnen met vele kinderen en aangezien de verblijfvoorwaarde beperkt is tot één jaar in het werkgebied van de vennootschap, is de migrantenbevolking in hoge mate beschermd en misschien zelfs bevoordeeld.

Het nieuwe artikel 57bis van de huisvestingscode dat betrekking heeft op de rentevermindering voor mijnwerkers van de KS geldt uiteraard ook voor migranten-mijnwerkers.

En tenslotte dient gewezen op de aanstaande installatie van de Vlaamse Hoge Raad voor de Huisvesting waarin 2 vertegenwoordigers van de Hoge Raad voor Migrantten zullen zetelen.

Tijdens een bondig debat werd vervolgens bijzondere aandacht besteed aan het spreidingsbeleid.

Volgens de eerste spreker mag het niet dat een hele straat door migranten wordt afgehuurd. Maar hij merkte daarbij op dat men dikwijls in een spiraalbeweging zit. Verkrotte woningen komen verder tot verval. De straat is economisch en sociaal niet interessant en wordt door de overheid qua onderhoud en aanpassing verwaarloosd. De openbare veiligheid komt er in het gedrang.

Stadsvernieuwing en huisvesting van migranten gaan samen, aldus een ander lid dat beweerde dat het bouwconcept van de bouwmaatschappijen de spreiding geenszins in de hand werkt. Nieuwe appartementen zijn enkel gepland voor kleine gezinnen, ouden van dagen, of alleenstaanden.

De Gemeenschapsminister kent de problematiek, maar hij beschikt niet over de geldelijke middelen om een ideale spreiding door woonbeleid door te voeren. Hij beschikt over amper 400 miljoen voor de 150 herwaarderingsgebieden die in Vlaanderen erkend zijn. Anderzijds is het bemoedigend vast te stellen dat bij de verhuur van 210 huizen na renovatie door de maatschappijen, er 38 aan migranten werden toegevoegd.

De Gemeenschapsminister vestigde de aandacht van de leden ook op artikel 80 van de huisvestingscode. Hierin zit de mogelijkheid om gettovorming alleszins te voorkomen. Een all-round oplossing voor spreidingsbeleid kan hij niet geven. Hij stelde echter een tegenvraag : Wat is de beste oplossing om integratie te bereiken ? Want over dit laatste gaat het eigenlijk in dit debat.

Een lid zei dat men het migrantenprobleem moet leren dedramatiseren. Problemen met een „bepaalde soort mensen” bestonden en bestaan ook tussen eigen bevolkingsgroepen. Bepaalde wijken in grote steden hadden en hebben een bepaalde reputatie enkel en alleen omdat ze sociaal achtergesteld zijn. Vroeger werden ze beschouwd als een bedreiging. Het zondeboksyndroom heeft zich nu verlegd naar de migranten. Het lid besloot met de stelling dat samenwonen van gelijkgestelden (bvb. migranten) normaal is, dat niet-samenwonen in strijd is met de elementaire menselijkheid.

Tot slot meende een lid te mogen vaststellen dat men de migrantenproblematiek ernstig en eensgezind begint aan te pakken. Hij verheugd er zich over dat in alle nota's en doorheen alle partijen hetzelfde streven groeit.

De Verslaggever,

A. DENEIR

De Voorzitter,

W. PEETERS

BIJLAGE

OP 10 NOVEMBER 1989 HEEFT DE GEMEENSCHAPSMINISTER VAN WELZIJN EN GEZIN VOLGENDE STAND VAN ZAKEN BETREFFENDE DE UITVOERING VAN DE NOTA OVER HET MIGRANTENBELEID AAN DE VLAAMSE EXECUTIEVE VOORGELEGD :

Op 22 maart 1989 heeft de Vlaamse Executieve haar goedkeuring gehecht aan de beleidsnota migranten.

In deze beleidsnota werden ondermeer een aantal sectoriële beleidsopties geformuleerd. Daarnaast werden ook de nodige maatregelen voorzien om via een permanente coördinatie de coherentie van het Vlaams beleid ter zake te verzekeren.

Gelet op de bevoegdheid van de Gemeenschapsminister van Welzijn en Gezin inzake de coördinatie van het migrantenbeleid is het de bedoeling om op geregelde tijdstippen aan de leden van de Vlaamse Executieve een nota voor te leggen omtrent de reeds uitgevoerde maatregelen, de lopende projecten en de nog te realiseren plannen binnen elke sector.

Onderhavige nota, de eerste in deze zin, werd samengesteld door de permanente interkabinettenwerkgroep tijdens haar samenkomst op 7 november 1989.

1. ONDERWIJS

1.1. Gerealiseerde plannen

— Verderzetten van de lopende projecten.

* Het verspreiden van een omzendbrief : Ondersteuning van kleuter- en lagere scholen en vestigingsplaatsen gewoon onderwijs met meer dan 30 % kinderen van migranten. Datum : 20.07.1989.

* Het mede ondertekenen door de Gemeenschapsminister van Onderwijs van een overeenkomst tussen de Provinciale Onthaaldienst voor Gastarbeiders in Hasselt en de E.E.G. tot verderzetting van het „E.G. — pilootexperiment : Moedertaal en Cultuur in het secundair onderwijs”. Periode : 01.07.1989 tot 30.06.1990.

* Wetenschappelijke evaluatie van bestaande voorzieningen : het rapport wordt eerst-
daags gepubliceerd.

- Informeren van de schooldirecties

Een brochure „Onderwijsvoorzieningen voor Migrantenkinderen in het Nederlandstalig Onderwijs”, 27 p., werd op 10.08.1989 aan alle schooldirecties van het Basis- en Secundair Onderwijs, aan de PMS-directies, aan de Inspecties en geïnteresseerden verzonden.

— Installeren van de commissie onderwijs-migranten.

De installatie van de overleggroep greep plaats op 16.06.1989. Verder werden onder haar directe verantwoordelijkheid vier werkgroepen opgericht, bestaande uit leden van de overleggroep en uit externe deskundigen.

Zoals gevraagd in de beleidsnota wordt de „structurele band” met de Vlaamse Hoge Raad voor Migrantenvoorzorg veruitwendigd door opname van de ondervoorzitters in de overleggroep, en door het bezorgen der verslagen aan de secretaris van de Hoge Raad.

Wergroep 1 : Huidige onderwijsvoorzieningen

Doelstellingen :

Het optimaliseren van de schoolloopbaan en de algemene ontplooiingskansen van (migrantenvoorzorg)kinderen in een achterstands/achterstellingssituatie.

— Het verhogen van de leerniveaus van leerlingen in een achterstands-achterstellingsproblematiek in het basisonderwijs tot een vergelijkbaar niveau van de Vlaamse leerlingen.

— Gelijke doorstromingskansen naar het secundair en hoger onderwijs in zijn diverse richtingen.

— Verbeteren van de interetnische relaties op school en het intercultureel onderwijs.

— Het netwerk school-ouders-buurt ontwikkelen door de actieve betrokkenheid van de school op het gezin en de buurt, en van de ouders op school te bevorderen.

Voorstellen worden tegen eind januari 1990 verwacht.

Werkgroep 2 : autochtone begeleiders

Doelstellingen :

Het verhogen van de deskundigheid der begeleiders met een grote aandacht voor stimuleringsbeleid voor de leergangen Nederlands en voor de navorming van schoolteam, leerkrachten en directie.

Werkgroep 3 : wetenschappelijk onderzoek

Doelstellingen :

— Inventarisatie van het wetenschappelijk onderzoek en het opvolgen van de lopende onderzoeken.

— Het aanbrengen van algemene principes en oriëntaties voor het migrantenbeleid.

— De opvolging van het beleidsvoorbereidend onderzoek.

Werkgroep 4 : allochtone leraren

Doelstellingen :

— Het opstellen, ten aanzien van islamleerkrachten en taal- en cultuurleerkrachten, van een situatiebeschrijving, het vastleggen van de prioritaire problemen en het formuleren van adviezen en voorstellen met betrekking tot de juridische, sociale, culturele en onderwijskundig sfeer.

— Organisatie, i.s.m. Pedagogisch Didactisch Centrum voor Migranten uit Hasselt, van de taal- en introductiecursus van leerkrachten eigen taal en cultuur.

— Administratieve ondersteuning

In het Ministerie van Onderwijs werden twee ambtenaren belast met de opvolging van de migrantenproblematiek.

Twee voltijdse GECO-krachten werden hen toegewezen

* om de administratieve opvolging van de overleggroep „Commissie Onderwijs-Migranten” mogelijk te maken.

* om scholen en belangstellenden te woord te staan i.v.m. specifieke vragen en problemen.

1.2. Lopende plannen

— Basisopleiding en navorming leerkrachten. Begeleiding van leerkrachten en PMS

* „Taal- en vormingsprogramma's” voor taal- en cultuurleerkrachten.

De uitbouw van dit project wordt verzekerd door de overleggroep „Commissie-Migranten”, die de concrete invulling toevertrouwt aan het Pedagogisch Didactisch Centrum voor Migranten, Thonissenlaan 17-19, 3500 Hasselt. Datum : 06.11.1989 tot 17.11.1989.

* Verder is de navorming van autochtone leerkrachten uit concentratiescholen één van de vijf prioriteiten in de aanwending van de navormingskredieten.

1.3. Nog te realiseren plannen

— Didactisch materiaal, Taalsstimuleringsprogramma's. De onderscheiden werkgroepen buigen zich over deze materie en brengen uiterlijk februari 1990 een gemotiveerd advies uit.

— Taalwetgeving — Nationaliteitsvereisten. Deze materie wordt in samenwerking met het Koninklijk Commissariaat voor het Migrantenebeleid behandeld.

2. TEWERKSTELLING EN SOCIALE ZEKERHEID**2.1. Toestand**

— In juli 1989 vormden de vreemdelingen slechts 1,2 % van alle tewerkgestelden in de opslorplingsprogramma's (535 op 44.195). Wat de vreemdelingen van buiten de E.E.G. betreft is de discrepantie nog groter : 0,3 % in de opslorplingsprogramma's tegenover 4,2 % van het aantal „meer dan 1 jaar werklozen”.

— In de beroepsopleidingssector hebben de vreemdelingen een aandeel van 8,6 % . Daarvan zijn ongeveer 4 % vreemdelingen van buiten de E.E.G.

2.2. Gerealiseerde plannen

- 14 op 31 projecten voor laaggeschoolden en langdurig werklozen zijn specifiek gericht op migranten en 4 projecten richten zich op een gemengde doelgroep (respectievelijk 72 en 23 GECO's-begeleiders) .
- Het beleidsplan voor Vlaanderen voor de periode 1990-1992 met betrekking tot de langdurige werkloosheid en de jongerenwerkloosheid omvat eveneens een aantal specifieke initiatieven t.a.v. migranten waarvoor door de Vlaamse Executieve via de Gemeenschapsminister van Welzijn en Gezin een ESF-toelage werd aangevraagd.
- Een consulent inzake middenstandsvorming werd toegewezen aan de v.z.w. Foyer te Brussel.

2.3. Nog te realiseren plannen

- Het toekennen van een rechtmatig aandeel aan de migranten in de opslorplingsprogramma's (4 procent).
- Organiseren van bijzondere schakelprojecten voor migranten.
- Informatie-opdracht voor migranten die zich als zelfstandige willen vestigen aan het Nationaal Instituut voor de Voortdurende Vorming van de Middenstand.

3. HUISVESTING

3.1. Gerealiseerde plannen

- Twee vertegenwoordigers van de Vlaamse Hoge Raad voor Migrantten werden opgenomen in de Vlaamse Hoge Raad voor de Huisvesting.
- Via de provincies en de administratie Huisvesting wordt informatie ter beschikking gesteld van de migranten in hun eigen taal (voorlichtingsavonden + brochures).

3.2. Nog te realiseren plannen.

- De toegang voor migranten tot de sociale woningmarkt moet verbeterd worden.
- Het bestand aan sociale woningen moet aangepast worden aan grote gezinnen.
- Inspanningen moeten gedaan worden inzake renovatie en sociale stadshernieuwing en -sanering.

4. MAATSCHAPPELIJKE PARTICIPATIE

4.1. Het algemeen beleid.

4.1.1. Gerealiseerde en lopende plannen

Zowel in Kind en Gezin als binnen de Bijzondere Jeugdzorg worden inspanningen gedaan om het hulpverleningsaanbod beter af te stemmen op de migrantenpopulatie. Personeelsuitbreidingen in de ambulante welzijnssector werden bij prioriteit toegewezen in migrantenconcentratiezones. Inspanningen werden gedaan om zoveel mogelijk vormingsinitiatieven t.a.v. migranten te laten opnemen in het beleidsplan voor Vlaanderen voor de periode 1990-1992 m.b.t. de langdurige werkloosheid en de jongerenwerkloosheid waarvoor een ESF-toelage wordt aangevraagd.

4.2. Het categoriaal beleid.

4.2.1. Gerealiseerde plannen

- De betoelaging van de migrantenvrouwenwerkingen werd in 1989 aanzienlijk verbeterd (+ 1 miljoen). Dezelfde tendens zal ook in 1990 kunnen doorgetrokken worden.
- Een supplementair krediet van 500 miljoen werd uitgetrokken om gemeenten en OCMW te betoelagen die o.m. projecten voor migranten opzetten met als doel :
 - * het verwerven van de Nederlandse taal, alsook basiseducatie ;
 - * (zelf)organisatie in functie van ontmoeting, ontspanning, groepsgewijze identiteitsbeleving ;
 - * vorming en introductie in onze cultuur en samenleving ;
 - * contacten en uitwisseling met de autochtone bevolking ;
 - * lokale integratiecentra.

— Ook uit het zogenaamde bijzonder krediet Van den Bossche kunnen gemeenten putten om dergelijke uitgaven te financieren.

4.2.2. Lopende plannen

— Door het CBGS wordt een evaluatierapport opgesteld omtrent de werking van de begeleidingsdiensten. Op basis van een eerste deelrapport werden volgende opties reeds weerhouden voor 1990.

* een verhoging van de personeelstoelagen (+ 1 miljoen)

* een uitbreiding van het personeelsbestand in functie van de begeleiding en evaluatie van de lokale projecten inzake integratie van migranten (+ 5 miljoen).

De nodige kredieten zijn daartoe op de begroting 1990 voorzien.

Vanaf 1 januari 1990 zal ook in Oost-Vlaanderen een begeleidingsdienst officieel kunnen erkend en betaald worden. Deze dienst werd reeds in 1989 opgestart en ondersteund (+ 1,8 miljoen).

5. ZELFORGANISATIE EN CULTURELE EIGENHEID

5.1. Gerealiseerde plannen

— Lokale migrantenorganisaties, gericht op recreatieve, religieuze, sportieve of sociaal-culturele activiteiten worden niet meer vanuit de welzijnssector betaald.

— Regionale en supra-regionale migrantenorganisaties, gericht op integratie, worden vanuit de welzijnssector betaald.

— Alleen via het vijfde decreet (27 juni 1985) worden enkele migrantenverenigingen betaald.

— Heel wat initiatieven voor migrantenjongeren worden via de subsidieregeling voor kansarme jeugd betaald.

5.2. Lopende plannen.

— Vanuit het welzijnsbeleid is een sensibiliseringsactie in voorbereiding die vooral erop gericht zal zijn om objectieve informatie te verspreiden over de migrantenpopulatie teneinde bestaande vooroordelen weg te werken. Deze actie zal terzelfdertijd ook naar de migranten zelf gericht worden.

— Een werkgroep ad hoc heeft de opdracht adviezen te verstrekken inzake het beter toegankelijk maken van algemene culturele initiatieven voor alle achtergestelde groepen, inclusief de migranten.

5.3. Nog te realiseren plannen

— In het cultuurbeleid maken de kwantitatieve criteria de toepassing van de bestaande decretale regelingen op de migrantenpopulatie moeilijk. Gezocht zal worden naar oplossingen dienaangaande.

— Alfabetisering en basiseducatie, met inbegrip van het nederlands taalonderwijs, is een essentiële integratiefactor. Een behoeftendekkend aanbod moet uitgebouwd worden.

6. GEZONDHEIDSZORG

6.1. Gerealiseerde plannen

— Teneinde de toegankelijkheid van en de hulpverlening door de centra voor geestelijke gezondheidszorg te verbeteren werd de overeenkomst met het Limburgs Instituut voor Toegepast Psychologie (LITP) met 1 jaar verlengd en uitgebreid.

Een bedrag van 2 miljoen frank wordt voorzien ter dekking van de personeelslast van een voltijds psycholoog, een halftijdse maatschappelijke assistent en van de werkingskosten.

Een zelfstandig psychiater werkt mee aan het project. Dit is reeds een voorafspiegeling van een basisequipe van een centrum voor geestelijke gezondheidszorg. Het is de intentie om volgend jaar, op basis van de hier opgedane ervaring een aantal erkende centra overeenkomstig het Executievebesluit van 12 oktober een erkenning te geven in het kader van bijzondere hulpverlening voor migranten binnen de geestelijke gezondheidszorg.

Het LITP wil naast de curatieve en detecterende functie ook een consultatieve functie vervullen ten aanzien van al wie in de regio te maken heeft met de integratieproblematiek van migranten.

Binnen dit project wil deze instelling de migranten een vormingspakket aanbieden omtrent medische consumptie. Ook voor hulpverleners werkzaam in gezondheidsvoorzieningen, zowel intra- als extramuraal, zal een vormingsprogramma uitgewerkt worden.

Met de UIA werd een overeenkomst afgesloten voor 1 jaar in functie van een interventiestudie ter bevordering van het gezondheidsgedrag bij migrantenvrouwen en hun kinderen.

De bedoeling van het project is enerzijds de lichamelijke en psychische gezondheid van Turkse en Marokkaanse vrouwen en hun kinderen van 0-5 jaar te verbeteren en anderzijds de moeders meer te betrekken bij de opvoeding van hun kinderen en hen via kennis-, vaardigheid- en attitudeontwikkeling gezondheidsbevorderend gedrag aanleren.

Dit doel wil men bereiken door het inschakelen van para-professionele buurtmoeders. Dit zijn Turkse en Marokkaanse vrouwen die uit de doelgroep komen maar door opleiding en begeleiding een schakelfunctie kunnen vervullen.

Zij brengen direct bruikbare informatie en advies via tweewekelijkse bezoeken over aan hun buurtvrouwen. Meer algemeen vormende thema's en ervaringen worden in groepbijeenkomsten uitgewisseld.

In plaats van een geïsoleerd werken aan problemen via een individuele aanpak, wil men in dit project de verschillende bestaanskringen waarin de migrantenvrouwen verkeren ombuigen tot een ondersteunend mechanisme.

Het is duidelijk dat men via de moeders ook de problemen met de kinderen op een duurzame wijze wil aanpakken.

De overeenkomst met het Centrum Etnische Minderheden wordt met zes maanden verlengd (500.000 frank). Dit moet hen in staat stellen de veelvuldige opdrachten die zij in een vorige overeenkomst kregen af te werken.

De hoofddoelstellingen zijn het verbeteren van de toegankelijkheid tot de gezondheidszorg en van het gebruik van de zorgen, het verbeteren van de deskundigheid van de gezondheidszorg inzake communicatievaardigheden en attitudes, en tot slot het bevorderen van specifieke GVO binnen bestaande gezondheidsinstellingen en migrantenorganisaties in het bijzonder op het domein van de pre- en postnatale zorg, voeding en psychosomatiek.

In de vormingsprogramma's aan gezondheidswerkers is de migrantenproblematiek opgenomen.

6.2. Nog te realiseren plannen

- Aangepaste acties vanuit het medisch schooltoezicht.
- Inschakelen van migranten in de gezondheidszorg.
- Struktureel inbouwen van het LITP in de sector geestelijke gezondheidszorg.

7. COORDINATIE

7.1. Gerealiseerde en lopende plannen

— Om het overleg tussen de verschillende Vlaamse administraties structureel vast te leggen werd de Interdepartementale Commissie Migranten opgericht. Wat betreft de samenstelling hebben reeds 9 van de 11 Gemeenschapsministers een ambtenaar-generaal aangeduid.

— Binnen de administratie Maatschappelijk Welzijn werd een cel kansarmoede opgericht. Daarvoor werden meerdere extra-ambtenaren geëngageerd met een bijzondere deskundigheid ter zake.

— De aanbevelingen aan de nationale overheid uit de beleidsnota zullen aan de Koninklijk Commissaris voor het migrantenbeleid worden overgemaakt.

8. BUDGETTAIRE ASPECTEN

Een bijzonder krediet dat deels op de begroting Welzijn (0,5 miljard), deels op de begroting Binnenlandse Zaken (1,757 miljard) werd ingeschreven, werd ter beschikking gesteld van de Vlaamse gemeenten en OCMW's voor hun strijd tegen de kansarmoede.

De besteding van deze middelen werd voor wat betreft de 1,757 miljard vastgelegd bij Besluit van de Vlaamse Executieve van 12 juli 1989 tot vaststelling van de regelen inzake de verdeling en het gebruik van het bijzonder krediet ter ondersteuning van het gemeentelijk beleid t.a.v. zwakke bevolkingsgroepen.

De 0,5 miljard zal besteed worden aan geïntegreerde projecten van gemeenten of OCMW's, meestal in samenwerking met private organisaties, ter bestrijding van kansarmoede (omzendbrief dd. 14 juli 1989).

Een aanzienlijk deel van deze 2,257 miljard zal aan de integratie van migranten ten goede komen.

9. RESTERENDE BELANGRIJKE KNELPUNTEN

Een aantal resterende knelpunten zijn belangrijk omdat het gaat om ingrijpende en zeer zichtbare maatregelen die, omwille van de belangrijke politieke en financiële inzet die ze vereisen de uiting zijn van de wil van de Vlaamse Gemeenschap om de basisopties van het unaniem door de Vlaamse Executieve goedgekeurde beleid te realiseren.

Het gaat om :

- de evaluatie van het huidig onderwijsbeleid voor migranten en het in versneld tempo verder ontwikkelen van een vernieuwd onderwijsbeleid voor migranten dat op effectieve wijze hun integratie in onze samenleving realiseert en hun sociale achterstand wegwerkt.

- De evenredige vertegenwoordiging van de migranten in de opslorplingsprogramma's alsook de uitbouw van specifieke opleidingsprogramma's voor migranten die zich als zelfstandige willen vestigen of dit reeds gedaan hebben.

- Het verzekeren van een evenredig aandeel inzake sociale woningen voor migranten ; het bestand aan sociale woningen aanpassen aan grote gezinnen ; een algemeen beleid inzake sociale stadshernieuwing en -sanering.

- Het opzetten van een sensibiliseringseenheid die als permanente opdracht heeft meer objectieve informatie over migranten te verspreiden en de vanzelfsprekendheid van de aanwezigheid van de migranten in onze samenleving voortdurend te bevestigen.

- Het uitbouwen van een behoeftendekkend aanbod inzake alfabetisering, nederlandse taallessen en basiseducatie, alsook van categoriale migrantenvoorzieningen. Voor een degelijke coördinatie van de nederlandse taallessen en voor de uitbouw van de categoriale migrantenvoorzieningen is in een eerste fase een budgettaire inspanning van ongeveer 25 miljoen vereist.

- In overleg met de bevoegde instanties moet dringend een oplossing gezocht worden voor de migrantenproblematiek binnen het Brusselse hoofdstedelijk gebied.

VOORSTEL VAN BESLISSING

De leden van de Vlaamse Executieve nemen nota van de huidige stand van zaken omtrent de realisatie van het migrantenbeleid van de Vlaamse Executieve.

De leden van de Vlaamse Executieve zullen voor 31 december 1989 aan de Gemeenschapsminister van Welzijn en Gezin meedelen welke bijkomende initiatieven zij in de loop van 1990 zullen realiseren ter uitvoering van de beleidsnota van 22 maart 1989 en inzonderheid met betrekking tot de punten onder 9.

Tevens wordt aan de Interdepartementale Commissie Migranten de opdracht gegeven om ter zake op korte termijn voorstellen te formuleren.

De permanente interkabinettenwerkgroep zal tegen eind mei 1990 een nieuwe status questionis aan de leden van de Vlaamse Executieve voorleggen.

De Gemeenschapsminister van Welzijn en Gezin wordt met de uitvoering van deze beslissing belast.

De Gemeenschapsminister,

Jan LENSSENS
